

CIRKULÄRA NOTISER

Nr 3 • 2008



Ledare:

Att manifesteras den Europeiska Cirkusdagen som utlystes av ECA till den 19 april var väl inte den stora framgången som ECA hade hoppats på. Tyvärr var det bara enstaka aktioner som genomfördes i Europa. Cirkus Krone bjöd på en "elefantfrukost" och många andra aktiviteter i mitten av staden Mühldorf i Tyskland. Borgmästaren i Mühldorf överlämnade en check på hela 3000 euro som skall användas för arbetet inom ECA.

I den tyska staden Dormagen anordnade Cirkus Paul Busch tillsammans med cirkusvänner och en ungdomscirkus en stor fest. De stora dagstidningarna i Tyskland skrev om detta. I Budapest var det folkvandring till torget framför den fasta cirkusbyggnaden där artister och djur manifesterade för den klassiska cirkusen.

Vidare lästes Ján Figels' (EU parlamentariker) öppningstal för allmän och yrkesutbildning för kultur. I England framförde man offentliga djurdressyrer i Great British Circus som fylldes av nyfikna människor. I Magic Cirkus i Amsterdam hade man en utställning om cirkushistoria och man överräckte den "Gyllene Chapiteau-Nyckeln". Carl-Gustaf Jernström i Finland som är en mycket aktiv medlem i ECA hade många aktiviteter. Tidningarna skrev mycket om tillställningen.

Cirkusakademien i Sverige satte upp en historisk skylt på Drottninggatan i Stockholm (se CN nr 2) alla tidningar plus radio och TV var inbjudna – ingen kom. Att någon cirkus i Sverige skulle gjort en aktivitet är mig inte bekant. En direktör sade till mig "Om jag släpper in

folk mitt på dagen så får jag ingen publik på kvällen". Det kanske ligger någonting i detta. Men allt bero ju på hur man lägger upp och arrangerar det hela. En annan direktör sade: "Jag har inte tid med sådant trams" (!!!)

Jag tycker den 19 april var ett utmärkt initiativ för alla cirkusar att göra reklam för sitt företag och för den klassiska cirkusen rent allmänt. Ok – det var första Cirkusdagen, vi kan väl hoppas att dessa exempel väcker liv i flera cirkusar inför den Europeiska Cirkusdagen 2009.

Alla er cirkusdirektörer och cirkusvänner runt om i landet önskar jag en framgångsrik och trevlig cirkussommar.

Roy Himsel
Akademidirektör

CIRKULÄRA NOTISER

Nr 3 • 2008
Nr 238 sedan starten 1974

Redaktion:

Roy Himsel, Roger Malmer,
Sirje Talva, Johan Vinberg

Redigering/Layout:

Roger Malmer
roger@spotlight.st

Annonser/vid utebliven tidning:

Roy Himsel
0470-241 93

Manuskript i pappersformat till:

c/o Sirje Talva
Hantverkaregatan 77
602 30 Norrköping

Manuskript per e-post till:

cirkulara.notiser@tele2.se

Tryck:

Allkopia i Växjö AB
www.allkopia.com

Presstopp för material:

20 augusti - CN nr 4

Helårsprenumeration Sverige: **265 kr**

Helårsprenumeration Utland: **290 kr**

Sätt in på Cirkusakademiens
PostGiro **15 89 57-1**,

Skriv "Cirkulära Notiser"
på talongen.



Akademien för Cirkuskonstens bevarande i Sverige

Stora Mossens Backe 14
167 56 BROMMA
08-643 65 66

cirkusakademien@tele2.se
<http://www.cirkusakademien.se/>

Direktör:

Roy Himsel
Pilgatan 1
352 36 VÄXJÖ
0470-241 93
070-699 89 44
roy.himsel@telia.com

Schreibstallmeister:

Claes Söderberg
Sandfjärdsgatan 94
120 56 ÅRSTA
08-81 33 02
claes.soderberg@comhem.se

Kassachef:

Johan Vinberg
Stridsbergavägen 2
163 41 SPÅNGA
08-36 40 21
johan.vinberg@tele2.se

Cirkusarkivet

Stora Mossens Backe 14
167 56 BROMMA
08-643 65 66

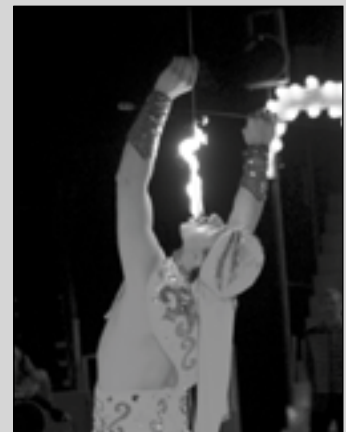
Funktionärer:

Malte Rellos 08-31 44 79
Claes Söderberg 08-81 32 02
Lillebror Wallbom 08-659 63 67
Björn Vinberg (bibliotek) 08-80 00 71

SVERIGES CIRKUSMUSEUM

i Ingelstråde utanför Höganäs
Öppetider varje helg 12.00-15.00
Max Carling 042-217 001
Acka Juntunen 042-366 000

Omslagsbild



Alamos med sitt eldshow som är starkaste nummer i Cirkus Skratts föreställning.

Foto: Roger Malmer

Trolleri på Stadra sommarscen

Detta har blivit en tradition. Och varje år återkommer **Robert Jägerhorn** från Finland. En fantastiskt skicklig trollkarl som verkligen har publiken i sin hand (så har han också skådespelarutbildning).

I år medverkar dessutom **Roj Berke** från Norge, **Markus Zink** från Tyskland och svenska **Malin Nilsson**. Årets trollerifestival är 29 – 31 augusti. Biljetter bokas på Nora turistbyrå 0587-811 20.

Mer info : www.stadrasommarscen.nu.

SRT

Varieté på Liseberg i juli

Ingen sommar utan **Carl Einar Häckners varieté**. I år medverkar fotjonglören **Mandy Mercedes** och balanskonstnären **Manuel Lorado**. **Variétéorkestern** spelar och solen skiner.

Pris i Paris

Vid **Festival du Cinema de Paris** i januari utsågs **Håkan Wallbom** (Storebror) – även känd som **Clownen Wallbom** – till bäste skådespelare för sin roll i filmen "The Solution" av **Jan-Eje Ferling**.

Radiotips

En av årets sommarpratare är nöjeslegendaren **Hasse Wallman**. Hans program sänds 18 juli klockan 13 i P1.

Reino i toppform

Tidningen Apoteket nr 2 2008 har en tresidig artikel om **Reino** (temat är balans). Och ja, han kan fortfarande stå på en hand vid 86 års ålder!!

Rättelse

Det fattades ett namn på sidan i förra numret av CN. Fotot på sidan 11 är tagit av **Eva Sellman**.

Red.

Cirkusmuseet i Ingelstråde har en egen hemsida:

www.cirkusmuseum.se

Några rader om...

...**Henry Munoz** den mänskliga kanonkulan som arbetar i den **Österrikiska Nationalcirkusen Louis Knie** i Tyskland där han är den stora attraktionen i denna säsong.

...**Circo Medrano** som ägs av familjen **Casartelli** och 2008 är på en stor Greklandsturné.

...avslutningen av artistskolan i Berlin som firar med en stor gala på **Wintergarten Varieté** den 8 juli i Berlin

...**Cirkus Roncalli** som i år har flera städer på sitt program. Efter Köln är det Karlsruhe och i augusti slår Roncalli upp sina tält i Lübeck, meddelar **Bernhard Paul**.

...**Cirkus René (Patrizia Althoff)** som hade problem med cirkusplatsen i slutet av april i staden Torstedt. Ägaren till den privata platsen ville helt plötsligt inte att cirkusen skulle vara där och avvisade dem från platsen. Fast allt var betalat i förväg. Cirkusen handlade utan min vetskap påstod markägaren. (!!!) Fast pengarna hade han tagit emot, som dock lämnades tillbaka sedan. Men cirkusen stod utan plats i Torstedt.

...två tigerbabies som föddes den 2 april i **Great British Circus**. Dessa tillhör den nionde generationen i **Martin Lacey**s tigeruppfödning.

...tre lejonbabies som föddes på **Cirkus Krone** i München. **Martin Lacey jr.** sköter om dem och matar dem med en special vitaminmjölk varje timma.

...**Cirkus Busch-Roland** som bjöd in allmänheten till offentlig dressyr i Wolfsburg. Man fick uppleva när **Tom Dieck jr.** tränade sina unga tigrar.

...att det hos "**Afrika Big Cirkus**" som spelade i Wuppertal var stor demonstration vid eftermiddagsföreställningen; många utklädda ungdomar anklagade cirkusen för dålig djurhållning. Kontroll av stadens veterinär och personalen från **Wuppertaler Zoo** kunde bara konstatera att **Hardi Weisheits** elefanter var i alldeles utmärkt tillstånd.

..."**All Together Now**" en film som spelas in i Las Vegas och skildrar **Cirque du Soleils** nyaste show "**Love**" Filmen är dedicerad till "**The Beatles**"

...Cirque du Soleil som inviger sin nya cirkusteater den 1 oktober i Tokyo. Teatern rymmer 2 170 sittplatser. Även i Macao öppnar man en teater i år. År 2010 planerar man öppning i Dubai och i Hollywood.

...den 2.a **internationella cirkusfestivalen i Tours**, Frankrike som är mellan den 26 – 28 september och har som attraktioner **Jason Peters** med sina lejon. **Elvis Errani** med sina elefanter och truppen **Assadoullin** på språngbräda.

...**Oleg Popov** som var hedersgäst på **Sarrasani**-premiären i Düsseldorf.

..."**Commissie Klassiek Circus**", en sammanslutning av människor i Nederländerna som arbetar för bevarande av den klassiska cirkusen med djur.

Roy Himsel

Citatet

"Ingen Svenne Banan framför tv-soffan med fredagsgroggen i hand kan motstå Zarah för att hon är söt, sjunger bra och att de själva kan relatera till och sjunga med i Celine Dion-låten "My Heart Will Go On". /.../Jag hoppas INNERLIGT att jag har fel och att Svenne Banan förstår vad en VERKLIG talang är och röstar fram Johan Wellton till vinnare i kväll! Lyckas Wellton på första försöket borde han få medalj av kungen också! Det han gör - jonglera med sju bollar med förbundna ögon - ÅR en makalös talang och i stort sett en omöjlig bedrift."

Detta skrev John Houdi på sin blogg (www.houdi.se) innan finalen i Talang 2008. Zarah vann.

Cirkus Skratt gick hem hos publiken

Om jag börjar med det jag absolut inte tyckte om i årets föreställning, så är det den dansande grisen. Jag fattar ingenting. Annars är Bosse Rönnerbergs Cirkus Skratt ganska så bra i år. Föreställningen börjar med lindanserskan Johanna med ett komiskt nummer som jag tolkar som en parodi när det gäller myndigheternas ibland mycket nitiska syn på allt som har med cirkus att göra. Sedan framför hon sitt nummer på spänd lina med bravur. Johanna är en bra svensk cirkusartist – vi behöver flera såna.

Det starkaste är Alamos med sitt vilda västern nummer och sin eldshow. Jag tycker att eldshowen var ändå ett strå vase, även om mr. Alamo är världsmästare i knivkastning. (Jag tror det var 199 knivar på två minuter!!!) För denna bedrift hamnade han i Guinness Book of Records.

Katja Kossmayer är bra med sina frieser. Hon gör sig bra i manegen, men så har hon ju dressyren i blodet som dotter till den smått legendariske dressören Karl Kossmayer. Maxim med sin fru återkommer med flera nummer. Han är en bra jonglör och hans fru Alfya är bra med sina katter. 2008 är ju katternas år och de



Katja Kossmayer fortsätter i sin far Karls fotspår med en bra dressyr med friser hos Cirkus Skratt.

Foto: Roger Malmer

flesta cirkusar har katter i sitt program.

Många clownner finns det med i år och de mest kända är Rivelinos från Spanien med sitt klassiska målarnummer. Mycket stänk och mycket vatten- och färgkastning blir det. Och det gick hem. Publiken tycker om det. Ekaterina, clown duet hänger i vertikallinan och gör en del andra saker i flera entreér, som går hem hos

barnen. I det stora hela så är Cirkus Skratt i år, en bra cirkus som bör tilltala hela familjen.

Man får heller inte glömma att lovorda sjuannaorkestern som spelar helt suveränt och ger det sista pluset åt föreställningen.

Roy Himself

25 år som cirkusföretagare

Samtal med Bengt Källquist

Det här är egentligen ingen intervju med Bengt Källquist utan en summering av den mängd samtal vi haft på hans cirkus – Maximum – under våren. Oftast korta sådana eftersom Bengt ständigt måste avbryta pga av telefonanrop, personal som vill ha svar och besked samt publik, cirkusvänner och bekanta som också vill ha en pratstund. Men ur dessa samtal har jag ändå fått veta vad som rör sig i en jubilerande cirkusdirektörs huvud. Jag ska försöka återge det här.

Först en kort summering

Bengt Källquist, född 1958, är cirkusvännen från Älvsred som blev framgångsrik grosshandlare i ridsportartiklar, reste med Cirkus Scala på sin semester och 1983 startade Cirkus Minimum med Scalabröderna Jerry, Jimmy och Johnny. Från 1984 drev han företaget på egen hand. 1986 sponsrades han av Mejeriernas

Riksförbund vilket var en vändpunkt för cirkusen – hittills hade det nämligen gått knackigt.

- Många trodde jag bara kunde föra över pengar från ridsportsfirman – men den som är något insatt i skatte- och bolagsregler vet att det inte fungerar så enkelt. Jag fick skjuta till mina egna beskattade pengar från det privata sparbankskontot för att få Minimum att gå ihop, har Bengt en gång berättat.

1989 bytte han namn på cirkusen till Maximum och under flera år var cirkusmannen Thord Junge med i cirkusledningen och byggde upp verksamheten. Bengt lockade också över Scott-medarbetaren Addi Pirker som teknisk chef.

Även artisterna i cirkusen började ha kvalitetsstämpel. Namn som dressören och clownen Karl Kossmayer, Reino, Glen Nicholodi, Flying Jimenez, Soudarthick-



Bengt Källquist firar 25 år jubileum som cirkusföretagare.

Foto: Roger Malmer

ov Jr, clownduon Chickys, elefantdressören Wendel Huber, akrobaterna Seaworld, clownerna Mitchells och Stiebners sjölejon har passerat Maximum-manegen.

Idag är cirkusen den största i Sverige vad gäller omsättning, fordonspark och antalet anställda. När Maximum egentligen intog denna tätposition är kanske svårt att fastställa men själv vill jag ha det till 1994 eller 1995. Eftersom Bengt har ett utmärkt sifferminne och minns både antal sålda biljetter och dagskassor (men också priser på dagligvaror i livsmedelshandeln) från flera säsonger bakåt i tiden kunde han börja renodla turnéerna till de spelplatser som genomgående gått bra, hoppa över alla samhällen med dåligt publikintresse och istället prova nya orter.

Utveckling – ett måste

Under våra samtal återkommer Bengt gärna till hur viktigt det är att variera sig och hela tiden förnya sig – dock inom ramen för klassisk cirkus. Därför får man aldrig se solotrapets två år på raken i Maximum, ej heller antipodister, lindansare, ekvilibrister. Det ska gå minst två år mellan dessa genrer. Ingen regel utan undantag – hästar, hundar, exoter, elefanter och traditionella clownnummer får nämligen återkomma varje år.

- De senaste två åren har vi inte haft traditionella clownner utan mer nyskapande sådana, säger Bengt. Men några i publiken frågar faktiskt efter traditionella clownner och dessa önskemål får man bara inte vifta bort. Det är jättesvårt att hitta bra traditionella clownner, men vi får se nästa säsong.

Nummer som Bengt absolut inte vill engagera – för han helt enkelt inte gillar genererna – är hula hoop och rolla-rolla.

De senaste fyra-fem åren har Bengt försökt producera mera gränsöverskridande cirkusföreställningar. Sångare och dansare invävda i föreställningen. Likaså har ljussättare, koreografer och regissörer från Stockholms teatervärld engagerats. Cirkusens egna djurnummer inramas med nya teman varje år och specialkomponerad musik har bl.a. levererats av Guido Nauss (som bl.a. också skriver åt Krone) och Thomas Madatov.

- Jag har märkt att våra produktionsnummer gör betydligt större intryck på publiken än en stjärnjonglör från Las Vegas. Jag väljer därför att lägga mer pengar på detta än tidigare. I år t.ex. har jag låtit kosta på nysydd kostymer till alla artister i föreställningen, utom de ryska clownerna. Alla dessa kostymer är ritade av fransmannen Roberto Rosell, som också arbetar på uppdrag av Bouglione och Arlette Gruss.



Duet Blues tillhör en av nyskapande komediakterna vi sett på Cirkus Maximum de senaste åren.

Foto: Roger Malmer

Det kostar en hel del men jag känner att publiken uppskattar dessa konstnärliga förnyelser mer än ett artistnummer med högt gage. Samtidigt måste vi presentera kvalitetsnummer även om de kanske inte är Europas högst betalda.

Framtiden

För ett par år sedan kände sig Bengt sliten och funderade på att sluta med cirkusen efter 25 säsonger. Nu blev det glädjande nog inte så. Publiken har fortsatt att komma och dessutom öka några procent varje år. Dessutom alla muntliga publiktack efter föreställningen uppmuntrade.

Istället fattade Bengt ett ganska så oväntat beslut i våras. Han sålde i maj sin grossiströrelse hemma i Älvsered till ett riskkapitalbolag. Genom konkurrens från Internethandeln har grossiströrelsen gått sämre de senaste åren. Den nye ägaren av ridsporfirmen har dock idéer hur detta ska kunna stävjas. Idéer som Bengt själv tror på men som skulle kräva en hård arbetsinsats från hans egen sida – vilket han av förklarliga skäl inte har tid med.

- Nu blir det enbart cirkus för min del och kanske jag bygger ut verksamheten – inte med en cirkusturné till som t.ex. Arena planerar att göra i Danmark, men kanske uthyrning av tält, och djurgupper ute i Europa. Vi får se – jag får ju en del förfrågningar.

Alla (nästan) artister för 2009 är i princip redan bokade och klara och en del bokningar har också gjorts för 2010. En nöt att knäcka är frågan om att hitta bra klassiska clownner med en vitclown som gärna ska spela trumpet eller sax. Sedan måste exottablån förnyas eller bytas ut

helt och hållet och kanske det är dags för afrikanska elefanter igen.

Ett annat men mer långsiktigt mål är att kunna stanna två dagar på en av alla bra besökta spelplatser, där vi ibland måste skicka hem de som inte får plats. Men än så länge är endagarsplatser överlägset mest lönsamma.

- Det blir mer pengar per dag om jag spelar för 850 besökare i Vänersborg och 1100 i Trollhättan – trots slitage på tält och fordon samt höga dieselkostnader – än om jag skulle spela två dagar i Trollhättan med 1000 besökare första dagen och 500 nästa dag. Men jag stannar gärna en dag till på samma plats om det bara kommer mycket publik.

- Jag ändrade på logotypen i vintras. Typsnittet på cirkusnamnet med den lilla gulliga grönklädda clownen har nog skickat ut signaler att vi är en barninriktad cirkus. Den nya logon med en moderniserad grönklädd clown ska förhoppningsvis ge intrycket att vi är en cirkus för alla åldrar – inte bara barn.

Den enda oro Bengt just nu har är att alla kommuner i Sverige verkar vilja anlägga konstgräs på sina grusidrottsplaner... och de verkar inte speciellt intresserade av att ordna med bra och likvärdiga ersättningsplaster.

- Bara på några få år har ett antal kommuner ändrat attityd och blivit arroganta och ointresserade för cirkusarnas frågor. Men jag tänker inte ge upp utan tvärtom kämpa på.

Låt oss hoppas det!

Johan Vinberg

Ny stjärnspäckad upplaga av tyska Charles Knie

I slutet av april åkte jag och flickvännen Eva ner till Flensburg för att se cirkus över helgen. Det är nu andra året i rad som jag beger mig ner till denna gränsstad för att se cirkus. För att spara bensin och slippa köra och bara slappna av en helg så hittade jag ett bussbolag från Skövde som skulle genomföra en resa till Flensburg just denna helg. Resa, boende på fint hotell med frukost och middag för ca 1800 kr, kan det bli bättre? Jag vill börja med att presentera årets program för Er och kanske känner Ni igen vissa artistnamn!

- **Marek Jama** - dresserade arabhings-tar iklädd röd kostym. Han framförde cirkusens två elefanter som var mycket gamla, 50 +. Förra säsongen var de tre men en dog inför årets säsong. De kunde inte göra så mycket så Jama lät djuren göra mindre trick, mycket sympatiskt. I ett exotiskt potpurri fick vi se zebror, kameleler, en stor flock lamadjur, stora watussi, higland cattle, en emu, känguru och en vit jättetjur. Storslaget är rätta ordet! Jama är en enastående dressör och han har en karisma som lyfte hans samtliga nummer. För Er som inte visste det kan jag nämna att Marek Jama tidigare framfört cirkus Olympias tinkerhingstar hos Busch-Roland.

- **Versace** - denna komiska clown har vi kunnat se hos Maximum. Ett riktigt bra alternativ till klassiska clownen. Han tar upp ett par män ur publiken och kör "palltricket", han charmerar med sin "elefanthund" och busar med alla barn när han kastar ut en gigantisk uppblåsbar boll bland publiken.

- **Anthony Wandruschka** - skicklig jonglör och luftartist. En artist som på ett lekfullt sätt berättade för publiken hur vi skulle applådera. Styrka och smidighet i luften och som avslutningsvis skrämde han slag på mig och många andra i publiken när han gjorde ett fritt fall ut mot publiken i logerna. Ett riktigt stjärnskott som de nordiska direktörerna borde hålla ett öga på!

- **Marien Brothers** - två unga killar i 15-årsåldern som utförde handstandsakrobatik i ett motorcykelinspirerat nummer. Jag tycker det är roligt när cirkusar vågar satsa på unga artister även om de



Alexander Lacey med sina tigrar och lejon är det stora dragplåstret hos tyska Charles Knie.

Foto: Maximilian Zwick

inte är stjärnor. Deras nummer är bra och de fångar publikens hjärtan.

- **Monika Sperlich** - klassisk hula-hoop med rockringar i flera olika kombinationer. Visst har vi cirkusvänner sett flera sådana här nummer, men med bra musik och tempo i numret så är detta mer än godkänt.

- **Elaine Courtney** - luftakrobatik på hög nivå. Jag såg henne för första gången på tyska Barum och blev imponerad redan då. Detta är ett mycket bra nummer där hon gungar fram och tillbaka i luften och vi får se både styrka, smidighet och skönhet. Riktigt bra musik ger en extra touch till numret.

- **Maria Eleky** - fotjonglör och detta nummer känns som ett i mängden. Visst är hon duktig men numret tar aldrig de höjder som exempelvis Jan Navratil visar upp hos Maximum i år.

- **Alexander Lacey** - liksom ifjol var han det stora dragplåstret. Och efter att ha sett hans nummer förstår man varför. Han presenterar ett nummer med tigrar och lejon tillsammans och detta gör han otroligt bra. Han har ett behagligt förhållningssätt till djuren och han använder inte piskan i onödan. Jag lägger märke till hur han pratar med djuren och behåller sitt lugn även när vissa individer trilsknar till.

Tjusigt värre!

- **Dany & Denisa Stipka** - detta par får vi se två gånger i föreställningen. De utför ett vackert trapetsnummer där de hänger i tyglakan och sedan åkerkommer de i en pas de deux till två friserhingstar. Det är två riktigt bra nummer som båda är vackra och spännande att se på.

- **Fratelli Rossi** - ikariska lekar i högt tempo som drog ner mycket applåder i Flensburg. Snyggt och stilrent!

- **Susan Lacey** - presenterar två små vackra och graciösa sjölejon på ett underhållande sätt. I Sverige är det mest Ingo Stiebner som stått för sjölejonuppvissningen och även om hans nummer är kanonbra så har jag som cirkusvän tröttnat lite då jag antagligen sett hans nummer för många gånger. Därför blev jag mycket överraskad när jag såg dessa sjölejon som håller samma klass.

- **Kevin Huesca** - denna buktalare har vi sett hos Maximum men jag måste säga att han är bättre hos Charles Knie. Här spelar han saxophone, sjunger, leker med publiken och pratar med sina dockor i form av en drake och en gorilla. Han är också cirkusens konferencier och detta gör han kanonbra.

• Om jag inte har helt fel nu så är det bara danska Dannebrog som i år har en balett. I år har Charles Knie anställt fem kvinnliga dansare som ramar in numret riktigt bra. De ser glada ut och har flera fina kostymer. Säg vad man vill om dansare men jag tycker att det kan vara riktigt upplyftande att se ett nummer med dansare som har snygga kostymer.

• Nytt för i år är också att cirkusen införskaffat en orkester. En åtta man STARK orkester från Ukraina under ledning av **Ievgen Gaida**. Detta är en riktigt riktigt bra orkester som spelar välkända arrangemang och som faktiskt lyfter hela showen. Man ser orkestern väl eftersom

de har en liknande tribun som svenska Olympia. Intressant är också att flera blåsinstrument har "flugor" som mikrofoner vilket gör att musikerna kan röra sina instrument friare och de behöver inte rikta luren mot mikrofonen då den sitter fast på instrumentet.

Om Ni inte redan förstått det så är Charles Knie en fantastiskt bra cirkus. En stor show med flera toppnummer. Troligtvis den bästa cirkusen jag sett år hittills! Jag hade även turen att få se cirkusens nya tält, rött och vitt, som faktiskt levererades till Flensburg direkt från fabriken. Om jag ska hitta några minustecken så måste det vara

att logerna kunde vara större och haft bekväma stolar istället för vita platsstolar. En del vagnar skulle behöva målas om och det märks också att de skulle behöva fler rekvisitörer. Kvällsföreställningen som jag såg var utsåld och jag vet att i Kiel sålde de slut på souvenirprogrammen. Eftersom cirkusen har en ny ägare sen ifjol så tror jag att cirkusen nu kommer att växa på flera sätt. Att cirkusen är populär märkte vi i alla fall i Flensburg då flertalet av föreställningarna var slutsålda. I år reser cirkusen i norra Tyskland och jag kan verkligen rekommendera ett besök!

Martin Lason Berglund

Cirkus Madigan åter på turné

I våras fick jag höra att Cirkus Madigan hade planer på starta kringresande cirkus igen. En söndag i maj månad tog jag chansen att se föreställningen i Lund som började klockan 11. Tyvärr var det inte mer än ungefär 30 personer som såg föreställningen men Madigan hade då redan varit i Lund i två veckor och när jag besökte cirkusen så var det sista speldagen där. Intressant var att föreställningen började redan klockan elva vilket är ovanligt för cirkusar i Norden. Däremot är vanligt att cirkusföreställningar i Tyskland startar klockan 11 på söndagar.

Madigan har inte rest på ett par år utan har istället arbetat med skolor där de lärt ungdomar cirkuskonster. För Er som minns Madigan när de turnerade senast så kan jag berätta att cirkusen är betydligt mindre nu. Direktör Peer Jackson med familj har inför säsongen införskaffat ett begagnat tvåmastat tält, ett par vagnar och anställt två tältarbetare. Årets föreställning innehöll både hästar, hundar, trolleri, balansakt och clowneri. Föreställningen utgjordes till stor del av den tyska artisten Martin som framförde både djur och utförde balansakt. Hans två unga döttrar gick på Lina medan Jackie Jackson spelade clown och synth i föreställningen. Jag måste säga att det en smula imponerande med levande musik på en sådan liten cirkus, bravo! Även familjens äldre döttrar arbetade i manegen med rockringar,



Cirkus Madigan är åter ute på turné efter att arbetat med skolor i några år.

Foto: Martin Lason Berglund

trolleri och sång.

Årets Madigan är en charmig liten cirkus som förhoppningsvis kan bli större tills nästa år om nu årets säsong ger mersmak. Inga sensationer men flera duktiga ungdomar som kan bli nya stjärnor om de bara fortsätter att träna. Cirkusfordonen står snyggt uppställda och stalltältet håller hög klass med god ventilation och fönster så att djuren kan se ut. En del skulle säkert jämföra Madigan med Bambino men jag tycker att Madigan håller en bättre nivå på flera

områden. Ett stort plus är cirkusmusiken som Jackie spelar på en stor synth och arrangemangen är faktiskt väldigt bra. Ett stort minus är toaletterna som verkligen skulle behövas fräschas upp omgående. Just nu besöker cirkusen Skåne och betar av de mindre orterna. Även om där var lite publik när jag såg föreställningen har jag hört att det varit mycket vid andra tillfällen så låt oss hoppas att den trenden håller i sig och att Madigan återkommer även 2009.

Martin Lason Berglund

Cirkus Arnardo har ett program som imponerar

Cirkus Arnardo firar 60 säsonger i år och jubileumsprogrammet – både det i manegen och det tryckta – är verkligen påkostat. När vi ändå var i Oslo för Nordisk Magi-Kongress så passade vi givetvis på att besöka cirkusen, som låg vid Munchmuseet. Som vanligt blir man alltid väl mottagen med reserverade logeplatser.

Trots att det var i slutet på Oslosejouren så var det stora tältet nästan fullsatt. Åttamannaorkestern spelade, clownen Francesco spexade och så kom Helen Arnardo in på sin andalusiska häst och hälsade välkommen. Zhengzhou Acrobatic Troupe jonglerade stråhattar. Det är åtta ungdomar som visar denna kinesiska specialitet. Både underhållande, skickligt och annorlunda.

Gärtners fem ponnies var bra dresseerade och hade ett roligt inslag som slog. Ett fint luftnummer i ringar och fast galge visades av paret Duo Glavatsky. Francesco fick hjälp av två åskådare att spela "Fader Jakob" medelst bjällror på olika persedlar. Så var det dags för illusioner som framfördes av Are och Paolina Arnardo. Efter att hon framtrollats delades hon i åtta delar och så genomborrades hon med ett ställ med brinnade spetsar – men allt slutade lyckligt. Som överraskning framtrollades lille sonen Arne Otto Luigi.

Goncalves med partner är tempojonglörer med tennisrackets och bollfångst i fickor som specialitet men mest slog ju uppvisningen med trebladiga bumeranger. Francesco jonglerar också – med bollar – och han lär också en ung grabb från publiken att bli jonglör och ljudimitatör. Francesco är inte en av de vanliga clownen man ser på cirkusar – han gör faktiskt publiken glad! Wolf Family var hejare på fristående stegar. På dessa utför de en mängd akrobatiska konster och en man på den fristående stegen balanserade t.o.m. en perch med en dam i toppen! Sedan följde en kort paus utan någon ridning i manegen.

Efter en eldshow av Francesco så kom Maria, en härlig tjej som lekande lätt job-

bade med sina diabolos på häpnadsväckande sätt. Kanske den bästa vi sett i denna vägen. Dessutom var hon otroligt tuff och charmig!

Givetvis måste ett tisuenummer vara med, men här var det faktiskt underhållning! Det var Duo Betty, som utförde ett kraftakrobatiskt nummer utan att använda tyget alltför mycket. Fausto Scorpions', far, mor och dotter, ikariska lekar med varann och med publikmedhjälpare har vi sett flera gånger men akten är så bra så man njuter alltid och har roligt. Francesco återkom med ett clowninslag, och så ett originellt nummer – Zhengzhou Acrobatic Troupe med Swaying Pole and Flying Rope. Vi har ju sett de som klättrar i fasta tygklädda stolpar och de som slänger sig från en stolpe till en annan, men här var stolparna upphängda och svängande. I dessa utfördes akrobatik, saltomortaler, språng m.m. En imponerande syn! Gärtner med partner och hans två elefanter – och en påse bröd (ingen krok eller piska) – var det sista numret och här utfördes allt till punkt och pricka. Snygg!



Zhengzhou Acrobatic Troupe med Swaying Pole hos Cirkus Arnardo i Norge.

Foto: Cirkus Arnardo/Fridgeir Walderhaug

Det två timmar långa programmet avslutades med parad och rikliga applåder. Undrar om man får se ett mer imponerande och bättre sammansatt cirkusprogram i år!

Christer Nilsson

Varieté i Tivolis Glassalen 2008

Som jag tidigare nämnt så arbetar Kenny och Joan Quinn hela sommarsäsongen i TivoliVariete 2008. Förutom ficktjuvsakten så gör Kenny här också en kort version av Viggo Jahn-akten. I Tivolis ärevärdiga Glassalen uppträdde också Viggo Jahn i mitten på 1950-talet med denna akt.

I varietéprogrammet ingår också buk-

talaren Fred Roby från Schweiz och jonglören Claudius Specht som också kommer från Schweiz.

Köpenhamn verkar vara värt ett besök i sommar!

Christer Nilsson

Ny gradäng hos Cirkus Skratt



Cirkus Skratts nya gradäng i Göteborg.

Till premiären i Grästorp i april fick **Cirkus Skratt** en ny gradäng tillverkad av **Calcide** i Italien. Alla 1175 st besökarna sitter på bekväma plaststolar och njuter av

föreställningen. När Skratt besöker städer där de ligger en längre tid, som Göteborg och Stockholm, bygger de ut gradängen ända till manegekanterna. Då får även loge-



Handikappramp för rullstolar.

platserna vara på golv. Det finns en handikappramp för rullstolar till golvet.

Text & Foto: Roger Malmer

Pelle Nilsson har gått bort

Akademiledamoten Pelle Nilsson i Nyköping avled i början av juni, snabbt och oväntat. Han skulle fylla 85 år.

Pelle var en "self made man" som började sin bana som springpojke och fortsatte som egenförtagande banandistributör till Nyköpings livsmedelsaffärer. 1947 startade han Konservkompaniet vars ägare och VD han var fram till 2004.

Han hade många intressen som segling, konst, cirkus, jazz, stadshistoria. Alla dessa intressen resulterade i kulturhuset "Pelles Lusthus", en f.d. bultfabrik beläget inne i centrala Nyköping, som invigdes 2002.

Pelles cirkusintresse fanns sedan barnsben, men det var först på 1980-talet som han började utöva intresset mer aktivt. Han hyrde gärna ut en stor gräsplan intill Konservkompaniet till gästande cirkusar som Brazil Jack, Scott och Maximum. Han kontaktade Cirkusakademien och bad att få vara med på våra möten – senare, 1996, blev han invald som ledamot.

Mellan vår dåvarande arkivchef Berra Sandberg och Pelle utvecklades en nära vänskap. Berra som inte gärna ville låna ut föremål och affischer till externa ut-

ställningar gjorde alltid undantag för Pelle (eftersom han ordentligt och korrekt returnerade allt han lånat utan påminnelser).

Bland alla cirkusar Pelle samarbetade med intog nog Cirkus Brazil Jack och dess seniorchef Trolle Rhodin Sr en särställning. Det var med Pelles aktiva förmedlan som 50-årsjubilerande GB Glace AB hade ett lyckosamt samarbete med Brazil Jack 1992.

Cirkusakademien var vid ett flertal tillfällen gäster hos Pelle. Först i Konservkompaniets lokaler (intill cirkusplatsen) och senare i hans Lusthus – senast i september förra året. Varje gång mottogs vi med generositet och värme. Pelle var en fantastisk historieberättare och visade gärna sina samlingar av butiksskyltar, konst och butiksinredningar.

I många år så sponsrade Pelle och hans "Konserven" lotteriet på Stora Cirkusdagen med en stor fruktkorg. Den var alltid den sist utlottade vinsten och den mest eftertraktade.



Nyköpingsprofilen och akademiledamoten Pelle Nilsson. Cirkusarkivet

Nyköping kommer i fortsättningen bli en smula tråkigare utan Pelle och vi i Cirkusakademien saknar en vän och stöttepelare. Vi ska minnas Pelle med tacksamhet!

Johan Vinberg

Efter talangfinalen i TV4: Johan Wellton smider varietéplaner

Under våren har 29-åriga jonglören Johan Wellton blivit definitivt etablerad genom sin medverkan i TV4s "Talang".

Johan är ursprungligen från Västervik. Mellan 1995 och 1998 gick han på Cirkusgymnasiet i Gävle där han också blev bofast. Under denna tid uppträdde han bl.a. på Stora Cirkusdagen 1997. Han var också med som nybliven student i Björn Geddas nycirkusexperiment "Cirkusvind" kulturhuvudstadsåret 1998. Samma år var han med i Malmö Musikteaters "Nattvandrarerna". Annars arbetade Johan i huvudsak som gatuartist åren efter examen i Gävle. Fortfarande arbetar Johan som gatuartist – om än i mindre omfattning.

2001 och 2002 var han (och andra nya svenska skådenummer) med i Claes Erikssons "Jul, jul, jul" på Lorensbergsteatern och China. I början av 2002 hyrde han en fabrikslokal i Gävle, gjorde om den till teaterlokal och utvecklade föreställningen "Fraktgods". En jonglerings-, mim- och komikföreställning han turnerade Sverige runt med i Riksteaterns regi.

Ur denna föreställning utvecklade Johan en kortare och mindre rekvisitakrävande föreställning som han kallar "Unplugged". Med denna föreställning har Johan bl.a. uppträtt på kryssningsfartyg i Karibien och på teater i Hongkong.

Johan har också varit en av initiativta-

garna till kulturföreningen "Cirkusstaden Gävle" som försöker samla och vidareutveckla stadens hundraåriga tradition som svenskt cirkuscentrum.

Grattis Johan till framgångarna i Talang!

– Tack, fast nu vann jag ju inte men hade däremot juryns fulla stöd.

Du har i alla fall fullt upp med nya projekt?

– Javisst. Min föreställning "Unplugged" är efterfrågad. Jag har bl.a. en förfrågan från Dubai och jag ska arbeta med den på kryssningsfartyg nu i sommar.

Du har initierat ett nytt projekt som heter Varieté Royale?

– Det stämmer. Jag har en idé om att skapa en varietéföreställning speciellt för de svenska "hovteatern". Jag har ju gjort ett antal helkvällsföreställningar med andra svenska artistkollegor på Gävle teater och fångats av dess gamla stil och atmosfär. Vi har ju ett antal teatrar i Sverige i denna stil och i höst gör vi ett försök med en föreställning som ska spelas på dels Vasateatern i Stockholm, dels Gävle Teater. Jag hade egentligen velat spela i fler teaterhusscener som Norrköping, Linköping, Örebro, Stora Teatern i Göteborg, men sponsorerna är försiktiga. Går det bra i höst så kan vi säkert utöka verksamheten 2009. Varietén kom-



Johan Wellton har varietéplaner efter Talang 2008. Foto: David Hamp

mer att utgöras av en fem-sex nummer som tillsammans skapar en helkväll i en anrik hovteatermiljö.

Då får CN önska lycka till med dessa planer!

– Tack!

Johan Vinberg

Sten All har avlidit

Förre ledamoten och direktören i Cirkusakademien, Sten All i Skövde, avled i början av juni efter en tids sjukdom.

Sten var ledamot mellan åren 1975 och 1989 samt direktör från 1978 till 1980. Han lämnade Cirkusakademien när han valde att ha en mer yrkesmässig anknytning till branschen än vad akademistadgarna tillät.

Sten All hade sedan barnsben en stor kärlek till cirkuskonsten. Han byggde Cirkus Altenburgs 6-masterstält som modell hemma på köksbordet i Vara. Sten kom i kontakt med cirkusbranschen och senare också Cirkusakademien när han var polischef i Tibro som bl.a. gästades av cirkusarna Scala och Ray Miller.

Han reste med det polska statscirkus-

företaget Warszawa (under turnéledning av Bertil Johnson och Anton Kollman) i Norrland på sin semester 1975 och då fick han "sågsån i skorna" som sedan aldrig ville gå ur.

Under 1970- 90-talet bistod Sten alla gästande cirkusar i Skaraborg med råd och då rörande tillståndansökningar, bra cirkusplatser, goda kontakter med brandmyndigheter, intervjuer i lokalradion, etc. Märkligt nog uppskattade inte alla cirkusföretagare Stens goda vilja att hjälpa till. Det fanns de som tyckte han "la sig i" och var därför motsträviga i kontakterna. Sten som var känslig kände detta och förstod varken då eller senare i livet varför så många i cirkusbranschen å ena sidan gärna mottog tips om bra cirkusplatser men



Sten All när han ställde ut sin samling på länsbiblioteket i Skara.

Foto: Gunvor Wåhlberg

samtidig ogillade att man som cirkusvän och privatperson blev delaktig i gästspel, press och myndighetskontakter.

Sten tog tjänstledigt från polisen 1986 för att resa som turnéledare med Bengt Källquists Cirkus Maximum. Han var kvar i samma roll året därpå. 1989 var han turnéledare för norska Cirkus Meranos Norrlandsturné och samma år inledde han ett flerårigt samarbete med Bo Rönnberg och Cirkus Skratt. 1994 reste han hela säsongen med denna cirkus och var bl.a. konferencier.

Han blev pensionär och reste runt i Skaraborg och höll föredrag om cirkus på olika föreningar och organisationer. Något han förresten redan gjorde när han var brottsförebyggande informatör på länspolisens i Skövde.

– Först talar jag om lås och larm, sedan cirkus, berättade han en gång.

De senaste åren ställde han ut sin stora cirkussamling med sina hemmabyggda modeller på museer och bibliotek.

Som CN rapporterade tidigare i år skänkte han allt detta till Skövde museum i våras.

Sten var – som jag nyss skrev – en känslig person. Det tog ett tag att bli närmare bekant med honom, även om han alltid var lättpratad och utåtriktad. När man väl vann hans förtroende var han en varm och omtänksam vän. Under alla år som jag känt Sten (Sedan 1974) så delade hans hustru Kate (konstnär) hans cirkusintresse med samma inlevelse och kännedom.

Många cirkusvänner och cirkusakademister kommer att sakna honom.

Johan Vinberg

Johans cirkuskickar del 4

Maastricht (NL) juli 1992, Cirque Alexis Gruss

Samma cirkus som gett mig en av mina första cirkuskickar (dvs. en extra upplevelse utöver det vanliga när man ser bra cirkus) gav mig på nytt en härlig upplevelse en regnig julidag i holländska Maastricht. Den franska familjecirkusen hade anlänt ett par dagar tidigare och skulle genomföra en kort sommarturné i samarbete med den nederländske impressionisten Fernand Banning. Tältet var av anorlunda slag, ett runt stativtält utan stormstänger och huvudmaster, ett s.k. kiosktält. Det kändes som om man satt i en liten och intim cirkusbyggnad. Första avdelningen (ca 1 timma) var sensationell. Där förekom endast hästnummer som postridning, jockey, voltige, skolridning, frihetskavaleri med araber, ponnys, mm. Jag var i sällskap med den ryskfödde svensk-italienske jonglören Leon Ferroni. Vi blev båda förstummade av den s.k. hästtablåteatern som låg på en upphöjd scen i manegens fond. Under ett tiotal sekunder – med en ridå som drogs för resp. undan framför scenen – såg vi olika stillastående tablåer ur gamla tiders vardag: Hästar som skoddes hos smeden, hästar som drog ut mjölkvagnar, hästar i romerska riket. Människor och hästar stod helt blickstillta utan att röra sig medan ridån var undan. En gång råkade en häst skaka till så att manen vispade runt – vilket bara bekräftade att det var levande djur och inte plastattrapper. Leon sa imponerad efteråt att han i sin barndoms Ryssland hört pappa Vittorio och andra cirkus-



Stephane Gruss - en av dem som gett Johan kickar!

Cirkusarkivet

släktingar tala om liknande stillastående tablåer. Men han hade aldrig sett några.

Det var i samma föreställning som jag upplevde den kanske mest originella och bästa föreställningsöppning jag sett.

Ljuset i tältet släcktes ned helt efter "einlass". Manegen lystes upp i ett rödrosa gryningsljus och i dess mitt stod en hjort. I högtalarna hördes ett svagt ljud av bjällror, skällande hundar och trampet av hovar. Ljudet växte sig starkare och samtidigt började hjorten att springa runt i manegen och hoppa över diverse hinder som såg ut som gårdsgårdar och staket. Ett posthorn ljöd i högtalaren med det allt starkare larmet av skall och hovar, plötsligt sprang hjorten ut i en sidoentré och i samma sekund drogs ridån undan och in störtade Isabella Ringenbach ståendes på två bjällerförsedda hästar med postsäckar

på sidorna. Hon rev av en postridning i högt tempo med minst tolv hästar som passerade under henne. En sådan inledning lämnar ingen oberörd!

Jag har därefter upplevt ännu en kick med Gruss – i Cirkus Krones byggnad i München i mars 1997. Även denna föreställning utgick från hästen och liknade till en del den i Maastricht men denna gång blandades hästnumren bl.a. med Susann Chipperfield och hennes tigrar och Raul Jimiez i flygande trapets. I Krones fina cirkusbyggnad – utan skymmande master, stänger och irriterande solljus genom glipor blev Grussföreställningen ännu en upplevelse att minnas.

Johan Vinberg

Bildfynd i gamla fotoalbum.....

Akademiledamoten Sven Östberg skickade i fjor över tre gamla fint bevarande bildalbum till Cirkusarkivet. De hade alla tillhört cirkus- och varietévänner samt fritidstrollkarlen Roy Bylund i Göteborg. Bylund samlade redan på 1940-talet på bilder på artistnummer med signerade med hälsningar. Cabarethallen på Liseberg (som lades ner på 1960-talet) och Cirkus i Göteborg var två "vattenhål" för Roy Bylund och hans bildsamlande.

Här publicerar vi två fotografier från albumen.

Distefana Twins & Nelly Jane

När jag såg bilden första gånge visade jag den för andra kollegor i Cirkusarkivet. Var det möjligen Nelly Jane Benneweis. Eller var det en artist som slupmässigt haft samma artistnamn? Förstoringsglas togs fram och flera tyckte nog allt det liknade Nelly ifrån Köpenhamn. På decembermötet hos Arena i Slagelse passade jag på att fråga Nelly om hon möjligen varit med i ett dansnummer med två italienare eller spanjorer?

Hon svarade omedelbart "Javisst, med två tvillingar. Bengt Sterner engagerade oss en gång till Cabarethallen i Göteborg".

Därmed fick vi bekräftelse på våra gissningar!

Topper Martyn på skridskor

En unik bild på Topper. De flesta bilder av honom som jonglör på skridskor är tagna i ateljé.

Här är en bild tagen på Lorensbergscirkus i Göteborg 9 september 1948 då Topper var med i ett gästspel av en engelsk isrevy. Han hade ännu inte träffat sin blivande hustru Inga-Lill och flyttat till Sverige.

Intressant är också man lagt ut en provisorisk isbana inne i den gamla cirkusbyggnaden av trä (som tyvärr revs 1969).

Johan Vinberg



Distefana Twins & Nelly Jane.



Topper Martyn på skridskor.

Tillägg till boken "Sveriges Trollkarlar"

Sedan boken skrevs (2007) har jag märkt att det faktiskt var en och annan trollkarl som jag missade och flera nya, tidigare okända, har jag upptäckt under tidens gång. Jag kommer att publicera tillägg till boken "Sveriges trollkarlar" på min blogg - redan är ett 20-tal publicerade. Du fin-

ner tilläggen i högra kolumnen under rubriken Magiarkivet.

Än finns exemplar kvar av boken "Sveriges trollkarlar" om det händelsevis skulle vara någon som glömt att inköpa verket. Skicka en beställning till christer@magiarkivet.se och boken

kommer omgående tillsammans med ett inbetalningskort på 240:- plus porto 40:-

Boken "Sveriges trollkarlar" är på 328 sidor, innehåller 1.165 kortare eller längre biografier över svenska trollkarlar, är illustrerad med närmare 500 foton.

Christer Nilsson

THE GREATEST SHOW ON EARTH! Så presenterar sig Ringling Bros. and Barnum & Bailey Circus i USA. Visst låter det ståtligt.

Våra ledamöter Björn Seger och Per Arne Wåhlberg besökte USA i början av april i år och lyckades se företagets båda avdelningar - Blue Unit och Red Unit - som spelade ganska nära varandra på USA:s östkust. Här kommer deras rapport.

Over the top!

”Over the top!” kallas Ringlings 138:e produktion (Blue Unit). Den är ny för året och vi såg den i Madison Square Garden i New York den 5 april.

Föreställningen skulle ta sin början klockan 11 på förmiddagen. Vi var dock där en timme innan och fick då vara med om den ”pre-show” som företaget numera bjuder sin publik.

På den avlånga arenan fanns en uppblåsbar pist, ett podium och ett område som var avspärrat med rep. Artister och djur gjorde en rad korta framträdanden. Publiken inbjöds att medverka i showen. En del tog chansen att få assistera i ett cirkusnummer, prata med artisterna, få autografer eller låta sig bli fotograferade i cirkusmiljö. En elefant målade en tavla som senare lottades ut.

En dryg halvtimme senare anmodades publiken att inta sina platser medan arenan städades. Maneger saknades. Vid den ena kortsidan mitt emot artistentrén fanns dock en halvcirkelformad båge som var doserad för att passa kosackryttarna.

Clownen Tom Dougherty uppenbarade sig på arenan. Han släpade på ett piano som han försökte placera i ljuskäglan från en spotlight. Det var lättare sagt än gjort eftersom ljuset flyttade sig så snart han fått pianot på plats.

Assistenterna Pepe och Royo dök upp ur pianot. Ytterligare clownar ropades in för att dansa innan pianot exploderade.

Inledningsceremoni

Orkestern intonerade nationalsången varvid publiken reste sig för att sjunga den tillsammans med cirkusens ringmaster Chuck Wagner. Under tiden red en flicka arenan runt på en elefant. I handen höll hon upp den amerikanska flaggan. Därefter följde ett fartfyllt charivari. Arenan fylldes av akrobater av skilda discipliner, motorcyklister, men även ryttare på hästar. Dessutom visades djur som getter, elefanter och lamor. Det var snabba växlingar som gällde.



”Over the top!” heter Ringlings 138:e produktion (Blue Unit).

Föreställningen hade en enkel handling. Clownen Tom ville komma över ringmasterns hatt. Den som hade hatten kontrollerade för tillfället föreställningen. Det blev en strid om hatten som tog sig olika uttryck. Clownen hade snappat upp den när Nadja Palenzuela och Gail Mirabella intog arenan för att låta sina hundar tävla i hinderlöpning (agility). Hundarna var även skickliga på frisbee och fångade faten i farten. En av hundarna jagade Tom och tog hatten tillbaka till ringmastern.

Artister i tyg och ringar

Mängder av artister i tyg och ringar arbetade i luften och gjorde en rad standardtrick innan irländskan Maria Garcia – Luftens Drottning – intog lufttrummet. Hon gjorde en rad svåra trick i sin trapets som hällhängning och nackhängning. Hon lyckades även göra sin akt komisk genom att trassla in sitt hår och sin kostym i trapetslinorna.

Clownen Tom gjorde ett mellanspel för att hylla ett födelsedagsbarn i pu-

bliken med sången ”Happy Birthday”. Sedan spelade han melodin ”Blinka lilla stjärna” på en mobiltelefon varvid flera barn sjöng med i sången.

Ryttare

Kassaev – tolv ryttare – utförde fartfylld ridkonst i välkänd kosackstil i den ovala arenan.

En gris rullade ut en matta och tre ponnies med var sin get som ryttare förevisades medan pisten i mittenmangen blåstes upp. Där presenterades föreställningens vackraste nummer, en frihetsdressyr. Det var Jenny Vidbel som på en svart häst framförde sex vita minihästar. När hon suttit av utökades gruppen till tolv minihästar. Jenny bar en turkos dräkt. Hästarnas plymer hade samma färg – allt mycket smakfullt.

Motorcyklar och traktorer

Två jättemotorcyklar med släpvagnar och två traktortåg körde in på arenan. Publik från de främre raderna som köpt biljett till kategorin ”Circus Celebrity”

fick stiga på för att uppleva nästa nummer på nära håll. Det var Bombastic Bouncers (artister på stora däck) som studsade omkring.

Under det att man monterade Torresfamiljens "Globe of Death" körde Wellington Silva motorcykel på en snedställd lina från arenan upp mot byggnadens tak. Under motorcykeln hängde en trapetsram med en kvinna som kontravikt. Det blev ett väldigt oväsen som skulle verka rafflande.

Därefter körde fyra, sedan fem och till sist sju motorcyklister runt i stålku- lan medan oväsendet fortsatte.

Under pausen kom en stor nätbur ned från taket medan sju tigrar åkte traktortåg in till buren. Där fick djuren visa sina konster under dressören Daniel Raffos ledning. Ett par av djuren var mycket skickliga att såväl gå baklänges som att hoppa framlänges på bakbenen.

Flitiga clowner

Cirkusens clowner var i farten praktiskt taget hela tiden. De gjorde bland annat ett nummer som påminde om Veteranerna men var utklädda till pingviner. Dessutom gjorde de en variant på entrén "inte spela här". I stället för att spela blåste de såpbubblor. Redskapen som de använde togs i beslag av ringmastern och hamnade i en tunna. Till slut hördes musik därifrån. Tunnan öppnades varvid såpbubblor steg till väders tillsammans med ringmasterns hatt.

Sedan följde fyra fina nummer som arbetade samtidigt: Danila Bim i asiatisk ring, kontorsionisterna The Sankars, kraftakrobaterna Duo Kurinskyy och handstansakrobaten Jaqueline Lopez.

Luftakrobaten Super Silva gjorde en promenad med fötterna i taköglor innan han släppte taget och fängade sig med fötterna i en annan trapets. Därefter kom föreställningens flygande trapetsnummer The Flying Caceres med fyra kvinnor och två män. Inledningsvis arbetade de utan fångare. Naturligtvis gjorde de "trippeln".

Clownen gav ringmastern hatten med orden att detta är allas cirkus varefter Alex Petrov presenterade ett praktfullt nummer med sju elefanter.

Festlig final

Sångare, dansare och alla artister intog



Den sjungande ringmastern Chuck Wagner på Ringlings 138:e produktion.



Parad hos Ringlings.

arenan för den stora finalen där slutligen Henantruppen – 19 kineser – visade sina färdigheter i tolv hängande stänger.

Journalisten Terry Willard, som väl känner amerikansk cirkus, har i årets marsnummer av The King Pole beskrivit föreställningen som klassisk cirkus

utan några sensationella nummer. Det är möjligt att han har rätt. För en europeé är det dock en sensation att få se så många stora trupper med skickliga artister i en och samma föreställning.

**Björn Seger &
Per Arne Wåhlberg**

The Greatest show ... forts.

Bellobration

Den 6 april såg vi Ringlings 137:e produktion (Red Unit) i Fairfax, en förtort till Washington. Föreställningen hade sin urpremiär i början av 2007 och turnerar nu för andra året. Showen kallas för Bellobration efter den kände artisten Bello Nock som är stjärna i showen.

Föreställningen skulle börja klockan 17.00 men även här bjöd man på en fyr-tio minuter lång preshow som startade en timme före utannonserad tid. Precis som i New York gav människor och djur smakprov på sitt kunnande: luftnummer i tyg och rep, antipodkonster, jonglering, clownrier, hunddressyr, elefantdressyr ... Elefantmålning till utlottning förekom även här.

Plötsligt körde en minibil in på arenan. Ur den klev en clown som började att värma upp publiken varvid ett par BMX-cyklister utförde en rad avancerade konster på de ramper som satts upp i arenan.

Tyron McFarlan, föreställningens ringmaster, tog över varvid välkomstceremonien följde samma mönster som i Madison Square Garden med elefantritt och nationalsång.

Bello borta

Bello saknades. Plötsligt såg man honom på en videoskärm som han hade uppenbara svårigheter att ta sig igenom. Föreställningen fortsatte utan Bello medan människor och djur av olika slag visade sig på arenan. Plötsligt hördes en explosion varvid videoskärmen gick sönder. Bello flög upp i luften och hamnade i en trapets under det att tio elefanter – fem på var sida – gick snabel-svans runt arenan. De efterträddes av Palazovitruppen – elva språngbrädesakrobater – som gjorde en rad uppseendeväckande trick med en fem man hög kolonn som topprestation. De omgavs av Zunyi-truppen i Rhönråd och ringar. Bello hoppade in som deltagare och sjöng "You are Beautiful" medan en kvinnlig artist gjorde luftakrobatik i asiatisk ring. Hur Bello skulle visa sin kärlek var ett tema som sedan återkom i showen då han förgäves försökte överlämna en hjärtformad ballong till en flicka eller uppvakta en annan artist utan framgång.



Bello Nock med Ringling elefanter.

Han gjorde även en rad komiska mel-lanspel under föreställningen: rastade en osynlig hund, var misslyckad språngbrädesakrobat och en minst lika dålig atlet. Hans assistenter, barn ur publiken – fick däremot vara skickliga artister.

Frihetsdressyrer

Tre maneger kom snabbt på plats tack vare de uppblåsbara pisterna. Den ena sidomanegen intogs av fem hästar fram-förda av Sylvio Schwichtenberg, i den andra arbetade Stefi Schwichtenberg med fem zebror och i mittenmanegen presenterade Tabyara Maluenda sex hästar i frihetsdressyr. Han återkom se-nare med tio tigrar varav fyra vita. De framfördes i den stora centralburen som – liksom i "Blue Unit" – hissats ned från taket.

Djuren gjorde de vanliga tricken: hoppa, sitta vackert, ligga ned, rulla runt ...

Något överraskande var det att se dressören ställa sig i handstående för att sedan låta en tiger hoppa mellan hans

särade ben.

Aguilar Brothers var två höglindansare som visade ett mycket originellt nummer. De arbetade på var sin parallellt löpande lina. Båda gjorde samtidigt samma trick från var sitt håll: hopp, stol-balans, cykling ...

Förnyelse

Det hör till ovanligheterna att man ser clowner som försöker förnya sig. Men här gjorde det ett tappert försök att komma med något annat än det gamla vanliga. Deras nummer – Dancing with the Clowns – kan närmast beskrivas som en parodi på TV-programmet Let's dance. Clownentrén var bitvis mycket rolig där flera danspar tävlade. Vinnare blev till slut en av cirkusens rekvisitörer som dansade hip-hop.

Erendira Wallenda och Bello Nock arbetade i var sin svajmast och bytte mast med varandra medan de svajade i takt till Emile Waldteufels komposition Skridskoåkarna. Det var ett effektfullt nummer. Minst lika effektfullt var Bello

Nocks och Nikolas Wallendas framträdande i ett ”dödshjul”. Hjulet förvandlades slutligen till två hjul som roterade åt var sitt håll med artisterna i full verksamhet under rotationen.

Två hundnummer – Olates och Zotovas – arbetade samtidigt utan synkronisering.

Starkaste numret

Zunyi-truppen presenterade föreställningens starkaste nummer. De gjorde klassisk kinesisk akrobatik. Tricken de visade var kanske inte så ovanliga i sig. Det var truppens storlek – arton personer – och sättet att kombinera de olika prestationerna som gjorde numret sensationellt.

Alejandro Vargas med sina tio elefanter svarade för programmets tyngsta nummer medan Tina och Brian Miser utförde det sista artistinslaget innan finalen.

Trots att den ena artisten var en kvinna kan man kalla dem kanonkungar eftersom de samtidigt lät sig skjutas ut ur en kanon. De landade på var sin dyna på olika avstånd från kanonen. Därefter blev det final med alla medverkande.

Bello stod till sist ensam kvar bakom en stor videoskärm som han putsade.

Såväl här som i föreställningen Over the Top! förekom produktionsnummer där baletten och en mängd artister gjorde korta inslag. VIP-personer fick även vara med i ett av numren. Här försågs de med ”Belloperuker” och fick sitta på vagnar dragna av skoliknande traktorer. De åkte runt arenan och stannade till så att de fick uppleva numret ur olika vinklar. Trots detta för oss något märkliga inslag var föreställningen bra. Det är inte utan att man känner sig lockad att se kommande Ringlingproduktioner.



Bello Nock.

**Björn Seger &
Per Arne Wåhlberg**

Om John Ringling-North, Art Concello, familjen Feld och några andra

I december 1952 såg jag Cecil B. De Milles film Världens Största Show. Där medverkade flera av den tidens stora skådespelare som Betty Hutton, Cornel Wilde, Dorothy Lamour, James Stewart och många andra. Det var denna film som väckte mitt intresse för Ringling Circus i USA. Den hade spelats in vid företaget som vid denna tid turnerade i tält med tre maneger. Handlingen var tämligen banal: en kärleks- och en bovhistoria i cirkusmiljö. Dessutom kompletterades historien med en tågolycka – filmens dramatiska höjdpunkt. Det som gjorde filmen intressant för mig var de glimtar från föreställningen som man fick se tillsammans med inslag från företagets tekniska vardag. Det var byggande och rivande av tältet, transporter av olika slag, artisternas träning, dressyrövningar etc.

Cirkusens direktör, John Ringling North (1903-1985), medverkade även i filmen och spelade sig själv.

Slopas tältet

I början av augusti 1956 kom pressen världen över med nyheten om att Ringling avbrutit sin turné och återvänt till vinterkvarteret. Vid denna var det beläget i Sarasota, Florida. I en pressrelease med-



John Ringling North 1955 i Stockholm.

Cirkusarkivet

delade John Ringling North att han ansåg tältcirkusen i sin nuvarande form var omodern. Han ville förnya sitt företag. Den nya cirkusen skulle ha sin säsongpremiär i Madison Square Garden, New York, den 3 april 1957, meddelade han.

Därefter skulle företaget ge föreställningar i luftkonditionerade hallar över hela USA.

Den egentliga anledningen till turnéavbrottet kan ha varit att man ville

komma till rätta med de höga omkostnaderna. Dessutom hade företaget under en lång period haft stora problem med arbetarnas fackförening vars ledare var den ökände Jimmy Hoffa.

Europaturnén 1963-64

Många trodde att den genomförda förändringen skulle innebära slutet för cirkusen. Men det visade sig bli en stor framgång som lockade ledningen att försöka introducera amerikansk cirkus i Europa. Det blev Art Concello – Johns närmaste man i många år – som fick uppdraget att planera en Europaturné. Han gjorde flera resor till Europa för att leta efter lokaler som skulle passa för cirkusföreställningar. I början av 1963 hyrdes en hall i Lille i Frankrike och där påbörjades arbetet med att sätta upp den nya föreställningen. Den hade sin urpremiär i mitten av september. Den blev en katastrof. (Se Björn Vinbergs artikel i CN nr 6 – 2006.) John Ringling hade överlåtit arbetet med den nya showen till Art Concello och några andra medarbetare. De blev oense om hur det skulle vara vilket slutade med att premiärföreställningen kom att gå i improvisationens tecken. John Ringling North hade helt litat på sina medarbetare och blev rasande när han fick se resultatet av deras arbete. Under hans ledning satte man snabbt igång med att försöka göra föreställningen sevärd. Men det var försent. På alla platser möttes man av dålig press och glest besatta läktare.

Jag såg Ringlings föreställning i Köpenhamn i januari 1964. Det var för mig en stor cirkusupplevelse trots de dåliga recensionerna. (Se min artikel i CN nr 1 – 2007.) Anledningen till den negativa publiciteten kan ha varit att föreställningen blev bedömd som en europeisk cirkus med en maneger inte som en amerikansk med tre maneger. Ett cirkusnummer ska bedömas efter hur det passar i manegen, efter dess stil, prestationernas svårighetsgrad och artistens eller artisternas förmåga att sälja sin akt. Om cirkusen har flera maneger måste man även se hur de olika attraktionerna passar ihop. Ingen av recensenterna tog upp detta trots att föreställningen innehöll inte mindre än fem perfekt koordinerade nummer. Hade recensenterna beaktat dessa synpunkter hade mottagandet säkert blivit ett annat.

Förändringar

Företaget besökte ytterligare några Europeiska städer innan John avbröt turnén.

Det fanns all anledning för honom att



Trolle Rhodin 1979 på en bangård i Brooklyn där Ringlings ställde upp sina tåg.

Foto: Ulf Mörling

se över situationen. Art Concello skulle flyga till USA för cirkusens räkning. Dagen före avresan blev han bjuden på en stor middag av John. Concello trodde att han skulle komma tillbaka till Europa och arbeta vidare vid företaget. Men så blev det inte.

Vid ankomsten i New York möttes han av en av företagets advokater som meddelade att han blivit avskedad med omedelbar verkan. Han tog sig till företagets kontor men fann till sin stora förtret att man bytt läsen i dörrarna. Även andra fick lämna cirkusen och ersattes med nya krafter.

En dag sommaren 1964 dök en stor limousin upp i Hultsfred där Trolle Rhodin spelade med sin cirkus. Det var John Ringling som besökte cirkusen. Tino Rivo – en av artisterna vid Trolles cirkus – har berättat:

– John Ringling såg hela föreställningen stående lutad mot sin käpp med silverkrycka. Det blev en egendomlig stämning bland oss artister som gjorde våra nummer för denne mäktige cirkusman. Den övriga publiken liksom inte fanns för oss.

När Ringling lämnade Hultsfred hade Trolle blivit cirkusens ”talent agent” med uppgift att skaffa artister till företaget. Han tillträdde i november 1964.

Tre år senare, 1967, såldes hela cirkusen vid en ceremoni i Colosseum i Rom till bröderna Irvin och Israel Feld. Idag är det Irvins son Kenneth som tillsammans med sin dotter Nicole leder företaget.

År 1969 utökade man verksamheten genom att starta ytterligare en avdelning. Internt inom företaget talar man numera om ”Red Unit ”och ”Blue Unit ”och sedan 2004 även om ”Gold Unit”. Den tredje avdelningen ”Gold Unit” har en maneger och spelar på mindre platser som de båda stora avdelningarna inte har möjlighet att besöka.

Nya förändringar

Ringling har alltid satsat på förändringar i jakten på den amerikanska cirkuspubliken. När enheten ”Blue Unit” hade sin säsongpremiär i januari 2006 i Tampa, Florida, presenterades en verklig överraskning: manegerna var borta. Föreställningen visades på hallens rektangulära golv.

För djurnummer som krävde pist kom en uppblåsbar sådan snabbt på plats men försvann när den inte behövdes längre.

Företaget har under många år mött konkurrens av Cirque de Soleil. Detta kräver nyheter. Tidigare hade man artistnummer samtidigt i de tre manegerna.

Numera är det stora trupper som framträder på den stora arenan – 12 kosackryttare, 11 språngbrädesakrobater, 18 kineser som visar mjuk akrobatik

mängder av luftakrobater i tyg och ringar, stora clowngrupper, flera djurnummer och ett par stora soloartister.

Det ska bli intressant att följa utvecklingen vid företaget under kommande år.

Per Arne Wählberg

